

h^{ic} facta sunt. Sortibus tamen licite quae
 uti potest quatuorupliciter. Primum quoniam
 prefata vitat. licet utatur sorte
 in temporalibus dignitatibus. quod ta-
 lia officia ordinantur ad terre-
 na disponenda. Secundo in di-
 uisione rerum temporalium. dum
 mori vitentur vitia prius tacta
 Tertio quando necessitas aliqua
 ab electione dignitatis ecclesia-
 stice immineret. Tunc enim li-
 citum est cum debita reuerentia
 sortibus dominum auxiliium implora-
 re. unde Augustinus in epistola ad honora-
 tum. Si inter dei ministros sit
 disceptatio quae eorum in tempore per-
 secutionis maneant in fuga omnium
 et qui eorum fugiant ne morte eo-
 rum deseratur ecclesia. Si haec dis-
 ceptatio aliter non poterit termi-
 nari quantum mihi videtur qui
 maneant et qui fugiant sorte le-
 gendi sunt. Et hoc modo vsi sunt
 sortibus sancti viri qui in vete-
 ri et nouo testamento leguntur
 vsi fuisse sortibus. sicut iosue
 achor reperit ibidem. vii. Saul
 Ionathas. i. regum. xiiij. Et za-
 charias sorte exiit luc. i. Quar-
 to licitum est ut dicit Augustinus. i.
 de doctrina christiana. Si tibi ha-
 buerit aliquid quod oportet
 dare ei qui non habet. nec duo-
 bus dari potuisset. Si tibi occur-
 rerent duo quorum neuter ali-
 um vel indigentia vel erga te
 aliqua necessitate superaret. nihil

tuti faceres quam ut sorte legeres
 cui dandum esset quod dari vtrique
 non posset. de talibus sortibus di-
 citur prou. xvi. Sortes mittun-
 tur in finem. sed a domino temperatur
 Quinto fit licite secundum inno-
 centium et hostiensem. per litteras dirime-
 dis in hijs quae temporalia sunt quoniam fit
 sorte simpliciter cum paleis vel hu-
 iusmodi. concordat gregorius.

Capitulum xi.

De alijs autem super enume-
 ratis modis superstitionis
 ut melius agnoscantur
 et vitentur a fidelibus. moue-
 buntur plures breues et vtilis
 questiones numero. xlv. et sol-
 uentur. Primo tamen nondum est
 secundum theodorum. 2. 2. q. lxxxij. et lxxx-
 iij. quod cum supersticio sit religio su-
 pramodum seruata. Supersticio-
 nis duo sunt genera. per idolatria
 scilicet et diuinationem per quam quis aut
 occulta aut futura inuestiga-
 re nititur per pacta. aut occulta
 aut manifesta imita cum demoni-
 bus. Diuinationem autem ut dicit
 philosophus libro. viij. ethimo. ha-
 bet plures species. Et secundum theo-
 numeratur. de quibus infra di-
 cetur distinctius. Vna est
 prestigiū. qua oculi hominum per-
 stringuntur. Alia somniorum
 diuinationem. Tertia nigromantia per
 quam futura discuntur per viuos

ut p arreptos at per phito
nes. **Quarta** nigromātia qua
adhibitis p̄cantacōmbus quī
busdam 7 sāguine videtur re
suscitari mortui dīmare 7 ad m̄
terrogata r̄ndere. **Quinta** geo
mantia. q̄ m̄ materia terrestri
scilicet vngue. ferro. vel lapide.
futuā prenūtiatur p̄ aliqs fi
guras vel signa iamimata. xru
t̄n ad hoc genus p̄tinet dīma
tio. que fit ex cōsideracōne eoz
que euemūt serio p̄ prot̄ctio
nem p̄ctorum. sed ibi non fit
m̄uocatio demonū nisi tacita
Sexta ydromātia. que m̄ aq̄
idem facit. **Septia** aeremācia
m̄ aere. **Octaua** m̄ igne piro
mātia idem facit. **Nona** arispi
tium. p̄ quod m̄ visceribus aīa
liū immolatorum i aris demo
num idē fit. sc̄; m̄uestigacō oc
cultoz vel futuroz. **Et p̄ ones**
istas spēs hūt talia p̄ exp̄ssam
demonū m̄uocacōne. **Seque**
tes aut̄ p̄ tacitam. **Vñ** decia ē
mat̄x̄sis. q̄ ex sideribus nat̄ita
tes hōim cōsiderat. 7 diuinat fu
tura. **Vndecima** est auguriū
a garritu auiū dicta. lic̄; se extē
dat ad motus vel voces auiū
seu quozūlibet aīaliū. siue per
sternutacōes hōim fiat. vel mē
broz saltus. **Auspitiū** t̄n ab i
spectione auium dictū ad oeu
los p̄prie pertinet. **Augurium**
vero p̄prie ad garritum auiū.

q̄ m̄ duob⁹ istis p̄ncipaliter
diuinacō m̄ auiibus fieri solet
Duodecīa est omē. 7 fit m̄ ver
bis 7 c̄r̄ eadem q̄n quis verba
hōim certa itencōe dicta. alia
itencōe retozquet ad futurū
q̄d vult p̄noscere. **Sic** maxi
mus valerius dicit. om̄inū ob
seruacō aliquo cōtractu religi
oni immixta ē. q̄m non fortuito
motu. sed dīma prouidēcia cō
stare creditur que fecit celos.
Tertiadecima est cyromātia.
q̄n aliq̄ue disposicōnes figura
rū cōsideratur m̄ aliquib⁹ cor
porib⁹ visui occurrentes. ut ex
lineamētis manus cōsiderat̄
Quartadecima ē spatulamantia.
7 est diuinacō facta i figuris
spatule alicui⁹ aīalis. **Quintade**
cīma sortilegiū est quod fit p̄
cōsideracōem figuraz que pro
ueniūt ex plūto liquefacto m̄
aquam proiecto. siue ex q̄bus
dam cedulis scriptis. vel non
scriptis i occulto repositis. dū
cōsideratur q̄s quā accipiat. vel
etiam ex festucis mēq̄libus po
sitis. quis maiorem vel minore
accipiat. vel etiā ex taxillorū
proiectione quis pluā p̄ucta
proiciat. vel etiā dum cōsidera
tur quid ap̄rienti librū occur
rat. q̄ omnia sortū nomē h̄nt
Primo igitur queritur de p̄ c
stigijs. quot modis oculi hōi
num possint deludi. **Est** autē;

prestigiū sensuum quedā delu-
sio. oculorū p̄sertim. Et dicitur
a p̄stringo. q̄ acie oculorū p̄-
stringit. Dicit p̄sid. viij. eth.
c. ix. Ita q̄ res videātur aliter
esse q̄ sint. Et ut alexander de
hal. parte secūda dicit. prestigiū
pprie sūptū. ē illa illusio de-
mons que nō habet causā ex
parte mutacōnis rei. sed solū
mō ex parte cognoscentis qui
deluditur. siue q̄ tum ad interi-
ores sensus. siue q̄ tum ad ex-
teriores. **R.** alexand. de halis.
parte secūda. **¶** Sed tribus mo-
dis i genere pōt fieri prestigiū.
vna delusio namq̄ fit absq̄ de-
moibz a artificialiter. sola vicz
agitacōe hōim ostendētum a
occultānum. Sicut fit in traie-
ctōibus p̄ ioculatores vel per
mimos. alius modus fit etiā si-
ne virtute demonū a naturalit̄
virtute quorūdam corporum
mineraliū. que qui habēt. p̄nt
scdm quādā virtutē huiusmo-
di corpibus inditā rem ostē-
dere vel facere apparere non si-
cut est. vnde scdm thō. p̄ima
parte. q. Cxiiij. ar. iij. Et scd̄z
alios plures. Quedam herba
accēsa fumigās. facit trabes ap-
parere serpētes. Tertio modō
delusionis ē qui fit p̄ demones
deo tñ p̄mittēte. habēt enī de-
mones quandā potestatez ex
ordine nature sup̄ quasdā res

inferiores. quā p̄nt exercere cū
istās res q̄n de? finit. **¶** Et tūc
etiā res apparent aliter q̄ sint.
pōt enī de mō. q̄nq̄ modis ali-
quē illudere. q̄ iudicat rē alit̄
q̄ est. Primo modo artificiali
traiectione. Secūdo naturali
applicacōe alicui⁹ rei de quibz
dictū est. q̄ ptatē in hoc habz
pl⁹ q̄ hō a sciētiam. a cū de9 p̄-
mittit exequi. Tertio modo pōt
in assumpto corpē se ostendē
esse aliquā rem q̄ non est. ut la-
ctuca. Sic accidisse vidz moni
ali. de q̄ refert greg. i. li. dyalo-
gorū. vel in massa auri ut de b̄to
anthōio factū legitur. vel lupū
ut infra dicitur se ostēdere pōt
Et sic tegeze rē alienam suo as-
supto corpore. Quarto pōt tur-
bare organū visū ut videatur
res nubilosa. que ē clara. a hu-
iusmodi. Sicut etiam post fletū.
lumen apparet aliter q̄ ante.
Quinto modo in ymaginatuaz
potentiam operando trāsmuta-
cione sp̄erum sensibiliū scdm
thō. vel humores varios mo-
uēdo ut appareāt ignea. v̄l aq̄.
a huiusmodi. Sicut in melāco-
licis naturalit̄ fit. vel in mania-
cis. **¶** Questio. ij. vnde proue-
fiāt res vise q̄s vidēt virgines
in specul. vel vnguibz malefico-
rum ad furta sublata a huius-
modi repiēda. Et cur malefi-
ci potius recipiunt virgines

mares vel femias quod corruptos
 he. scd; wilh. parisiens. in vltima
 parte de vniuerso quod opere de
 monu sit p modum vnum vel
 plures pcedenti dubio expullos
 virgines aut tamen ad hoc ydo
 neas demon metitur triplidie de
 causa. licet corruptis idem ostē
 dere valeret. **Prima.** ut fingat
 falso se castitate amare quam
 odit. quod castissimam virginez
 fume odit. que contriuit caput
 eiusdem serpentis. vñ infidiatur
 calcaneo eius. vñ deus ait ser
 penti. inimicitias ponā inter te
 et mulierē. et semen tuū et semē
 illi. ipsa conteret caput tuū et
 tu infidiaberis calcaneo ei. gen.
 iij. **Secundo** ut sic animas ma
 leficorum et eis credentium de
 cipiat ad amicitiam demonū
 inclinatas per infidelitatis vi
 tiū sub spē boni non sub spē ma
 li. **Tertio** ut corpora sic ledat
 innocentium vel minus vicijis
 infectoz. nam postea ut per ex
 pientiam patz. tales habent
 visum frequēter horribiliorē
 quod antea ex vltigijs demonū
 relictis in oculis vel fatie vidē
 tis. **Questio** tertia an veri
 tas aliqua subsit hijs quod dicū
 tur de mōte vneris. vbi cum
 pulcherrimis femis dicuntur
 quidā frui luxuria et voluptate
 ad placitum. Rñdet wilh. vbi
 sup li. de vniuerso quod fictitiū ē

totum. licet demonū opere ta
 les hoies illudantur modis ta
 ctis in primo dubio ut in veri
 tate eis fieri videatur quod tamen in
 apparetia sit. vnde refert. quod quidam
 miles se sic putabat frui
 quod a femina luxuriose. quod euigi
 lans se reperit in luto quod a;
 realiter amplecti quod dā ca
 dauer mortue bestie. **Questio** b
 stio quarta an veritas sit quod quidam
 dā in linea remi bagute famāt
 et eis credentes de quod dā mō
 te circa bernese opidū. in quo
 referuntur esse absconditi in an
 tro viri et femie deuotissime vi
 uentes nullam comunione ha
 bentes cum alijs fidelibus nisi quod
 in festiuitatibz p sacramentis
 recipiendis transferuntur p aera
 ad quosdam sibi notos pres
 biteros in parrochijs. Rñtio
 quod demonis opera ista sūt put
 fudit9 inuestigauit. et laquei
 innocētum sicut in precedēti
 b9 duob9 dictum est dubijs
Novi eni quādam deuotam
 scimonialem quam dyabol9
 quidā multo tēpore ipugna
 uit etiā visibiliter. quod hanc de
 mōsterio conabatur educere
 illesā sub tali de quo queitur
 mēdacō sed mentita est iniqui
 tas sibi. nam ipsa restitit de cō
 filio prudētum et demonem
 non curauit. **Questio** quinta i
 quod sentiedū est de nocturnis

exercitiis; qui aliquando dicuntur vi-
deri et unde perveniunt tales ap-
parentie et cur apparent. sicut in
willhelmo ubi prius. Et in thoma
in .iiii. di. xlv. Quod aliquando viventi-
bus tales apparent. Et potest con-
tingere quod septem modis fit ap-
parentia talium exercituum. aliquando
opere et presentia bonorum angelo-
rum. sicut heliseo factum est in adiu-
torium ostrachyrios eum capere volen-
tes. .iiii. regum. vi. aliquando fuerunt exer-
citus demonum ab eisdem vivos de-
ludere volentes. Sicut rex demo-
num cum suis apparuit beato marti-
no in spiritu christi martinum coronare
gestis pro meritis. Ita in vita
patrum de quibusdam legitur. Item
in libro dyalogorum beati gregori-
de congregacione demonum iu-
dicia inter se discernentium super
reos legitur. aliquando fit apparen-
cia sanctorum in patria existen-
cium qui propria virtute ad vivos
vixisse leguntur eis in adiutorium.
Sicut sanctus felix martyr qui
civibus nolentibus apparuit a bar-
baris obsessis. Et idem creden-
dum esse de aliis sanctis putat au-
gustinus. recitat libro de cura pro mor-
tuis habenda. aliquando fit ab anima
bus que sunt in purgatorio ut
suffragia expectant ut beatus gre-
gorius. dyalogorum probat multi-
pliciter. Et willhelmus. similiter. ali-
quando fit ab animabus damnatis ad
erudicionem hominum et ad terrorem

aliquando fieri potest erudicione et
immissione bonorum angelorum
in spiritum viventis alicuius sine
reali apparenia. aliquando etiam fie-
ri potest mera deceptio demo-
num sicut in primo dubio dictum
est. Ex quo patet falsum esse quod
damnate anime nunquam infernum
exeat. ymo hoc aliquando fit
dicit sanctus thomas. sed protunc
damnationem secum ferunt. unde
dicit thomas. etiam modum quo
iste appariciones fiunt assignan-
do. Quodvis inquit anime san-
ctorum vel damnatorum presen-
tialiter assint ubi apparet. non
tamen credendum est hoc sem-
per accidere. aliquando enim hu-
iusmodi appariciones fiunt vel in dor-
mitione vel in vigiliacione opacione
bonorum vel malorum spirituum ad
instruccionem vel deceptioem vive-
ntium. Sic etiam viventes aliquando
aliis apparet et eis multa dicunt
in somniis cum tamen ostendat eos non esse
presentes. sicut augustinus. pro multa ex-
empla probat in libro de cura pro mortu-
is habenda. **Questio. vi. an vix** k
fit quod aliquando homines sint filii
sicut albertus in de animalibus. quod sic vel saltem
monstrum hominum sunt. Sunt enim in quibus
multiplici dicitur quod in filiis apparet
in humana specie aliquando. aliquando vel
homines rationales. sicut plures pres-
biteri sancti leguntur in vita spiritum nudum
et profuti quod amorem vel tecti fo-
litis heremiticam vitam soli duxisse

Et aliquā p bestijs a tyrānis a casu in retibus ferarū capti. ali quādo sūt mōstra que dā in hu mana natura rācōnalia tamen sic satiri q̄le vidit bt̄is ant ho mī? cū paulum p̄mū heremitā quesuit. Sicut scribit bt̄is iero. Ait enī satirus ille ad an thonū. mōelis ego sum vnus ex accolis heremi. lega cōne fū gor gregis mei. p̄camurq; ut omunē dñm p nobis dep̄ceis quem p salute mūdi olim vif se cognouim? a i omnem ter ram exiuit sonus eius. Erat au tem homūtio ad vncis narib? fronte corrib? exaspatus cuius extrema pars corporis in cap rum fines desinebat. Aliquā sūt qui apparēt veri hōies. sed ne glecti vltut bestie facti. Sic hodie sūt cū terrā galeciē in hispanijs infulis hōies dome sticos fugiētes vltut fere ut do cet experientia. de talibus etiā vidētur fuisse mas a femia cū saxoniam capti per venatores de quib? refert alb. in de. ail. q; oīno spēm humanam videbā tur habere. s; vltut moriones esse videbātur. vir enī viu? s; femia mortua. capiebatur. ali quā sūt pigmei q̄s aīal scdm albe. vbi pri? ē multum simile homini q; erecte incedit. in am bus vtitur ad opera quedam loq̄tur. ligua. Et tñ simplici

plus ē bestia q̄ hō. licet sit no bili? aīalium infra hominē. ali quādo etiam demones i filiis apparēt eē hōies vlt femne ut decipiant incautos. Sicut cō mūter hētur in vitas patrū.

Questio. vij. an verū sit q; malefici possint facere vā aīa lia arte sua. s; scō; alb. vbi su pra. q; sic deo pmittēte. aliquā do ipfecta quedam aīalia pcur rare possunt hei nō in instāti si cut deus facere potest. s; motu quodam licet subito. sicut pa tet de maleficiis scdm aug?. Et exod. vij. vbi glō. strabi super isto. vo cauit pharao sapiētes dic. q; demōes discurrūt p mū dum a colligūt diūsa semina a ex eoz adaptacōe pnt pro rūpere diuersas spēs. Et glosa ibidem sic dicit. dū p incatatio nem demonū malefici aliquid efficere conātur discurrūt per mūdum a semina subito eoz de quibus hoc agitur afferūt a sic ex illis permittēte deo no uas spēs rezū producūt. licet ergo demonū ope hei possunt deo permittēte vā talia nō il lusoia id ē solū appntia. tamē talia dicūtur signa mendata semper. q; demones talia solū a pncipaliter faciunt ad sedu cēdum homies videntes ppter q̄s. ij. t. h. s. ij. dic. ap̄tus de an tixpo. q; aduentus eius erit

scdm opacoem sathane in omni virtute a signis a pdigijs medaibz. sancti aut miracula dei virtute increata impetrant vtilia fidei a instataneae cu pla
 m cet alissimo. **Q**uestio. viij. an ope demonu transfortiones pnt fieri hōim in bestias. sicut in lupos a huiusmoi. **h**e. q. nō vñ. xxvi. q. v. **E**pi ex consilio acqrensi sic dicitur. Quisquis credit posse fieri aliquā creaturā. aut i melius. a in deterio immutari. aut transforti i aliā spetie. vel in aliā similitudine. n ab ipso creatore qui oia fecit a p que omnia facta sūt. proculdubio infidelis ē. a pagano deterioe. **I**delate ostendit btus aug9. de ci. dei li. xvij. c. xvij. **V**bi ondit q demones fatiūt tales transfortiōnes non realit. sed visum hūanū decipiēdo. **S**icut ostensum est dubio pmo multis modis. vñ Aug9. ibi dicit. q famosissā maga circēs. mutavit sotios vlixis i bestias. **E**t quedā stabularie mulieres. cōuertebant hospites suos in iumēta onera portantia. **R**efert etiā sotios dyomedis in aues ouersos. a postea lōgo tpe circa tēplū dyomedis volabant. **E**t qd p̄stati9. narrauit de patre suo vāciter qui dicebat se caballū fuisse a annonam cum alijs aialibus baiulasse. **N**am

ut aug9. ibidē soluit in primo sola apparētia fuit a oculorū decepco. in secūdo a quarto vera onera fuerunt que demones inuisibilit p̄sentes portauerūt. **I**n terco vero loci dyomedis p demones fuerūt de medio subito subtracti a aues vere loce eorū immediate posite que ibi volauerūt. in nullo aut predictozum de hōie vere factū fuit irrationale aial. solum apparenter. dicit tamē thō. i. p̄ate. q. Cxiiij. ar. iij. **Q**uod oēs transmutacōnes corporaliū rerum q̄ possunt fieri p aliquas virtutes naturales ad quas p̄tinent semina que in elemētis hui9 mūdi inueniūtur. possunt fieri per opacoēs demonū huiusmodi semimbz adhibitis. **S**icut cū aliqua res transmutatur in serpentes. vel ranas. que per putrefactōem generari possunt. **I**lle vero transmutacōes corporaliū rerum. que non possunt virtute natuē fieri. nullo modo operatione demonum scdm reueritatē perfici possunt. sicut q corpus humanum mutetur in corpus bestie. aut q corp9 hominis mortui reuiuiscat. **Q**uod si fieri videatur. apparētia est sic ostēfū ē q̄stione p̄ma. **Q**uestio nona vnde ergo p̄uēit q quida; lupi tā crudelitē astute et particularit hōies comedūt

Re. scdm alb. in de aialib; qm
 alios qd ex septem causis pro
 uenire pot. Aliqn ppter famis
 augmētum. Sicut a ceruū ali
 qn a alie bestie hoibus appro
 pinqat. aliqn ppter ferocita
 tem viriū. ifrigidis enim regi
 omibus sunt corpore miores.
 a magis asperi q feroces. Sic
 eiam tēpore coytus. a qn ha
 bent catulos ut Aristote. dicit
 li. de aialib; sūt magis seui sic
 canicule aliquādo ppter astutiā
 a semium. lupi enī qto sunt
 seniores. tnto deteriores a no
 cent hoibus. qz non possunt ve
 nari bestias propt etatē q de
 tes eorum ostringūtur. aliqn
 propter expientā hūanarū
 carniū. que qz optie cōplexio
 nate sunt p oīs dultiores sūt
Vnde sicut voluptas leccato
 rē trahit ad voluptuosū cibū.
 sic hūane carnes a lupis. aut
 in sepulchro. aut post bellum
 hoim vel alio mō gustate. ali
 qn propter cerebrū rabidum
Effitiuntur enim sicut canes ra
 bidi. q tūc quēcumqz inuene
 rit trucidāt. sicut a canes ali
 qd aliqn propter opacōem de
 monū ut hoies credāt hoies a
 vtulas falso i bestias mutai si
 cut pagani putabāt. vnde de
 monis opere potuit illud fieri
 qd refert vīcē. in speculo hñ
 stoiali li. vi. c. xl. In gallia inqt

ante xpī incarnacōem a ante
 bellum puniū. lupus vigili e
 vagina gladium abstulit. Et
 willh. vbi supra refert de quo
 dā viro q se conuertit putabat
 in lupū certis tēporib; quib;
 in antris latitabat. Illuc enim
 certo tēpore iuit q ope demo
 nis velut dormiēs iacuit. q sibi
 interm cū fixus maneret vide
 batur qd lupus ipse factus cir
 cūret pueros deuorādo. Et cū
 illud realiter solū demō quēd
 lupum possidens faceret plū
 tabat falso se somnians circui
 re. quo modo tam diu demen
 tatus est vir ille quousqz inuē
 tus ē iacere in silua raptus mē
 taliter. aliquādo etiā fit propt
 occultum vel manifestū dei iū
 ditū qd demonū vel diuino in
 stimctū lupi propter pccā pn
 tum vel pueroz tales damni
 ficāt sicut factū esse legimus de
 .xliij. pueis qui deuidendo heli
 seū dicēdo. ascēde calue ascen
 de calue. a duob; vrsis de silua
 exeūtib; statim iugulati sūt
 .iiij. re. ij. Et de leone qui pro
 phetā dei iūssum nō ipentem
 occidit. .iiij. re. xij. Sic etiā ut
 in historijs legitur tpe Auiti
 epī vpen. letanie minores. q
 ante ascensionē dñi celebran
 tur triduo inuēte sūt. qn lupi
 citates intrātes ibi hoies vora
 uert publice. hxc de q omiatus

est leuic. xvi. dicens. Si nō feceritis mandata mea. emittā in vobis bestias agri que confundant vobis et pecora vestra. Et deu. xxxij. Dētes bestiarum immittam in eos cū furore trahētium sup̄ terrā atq; serpentium. Quod ostēdit de⁹ effectu. iij. reg. xvij. quando leones immisit qui deuorabant ydolatrias in terram samarie loco vroz dei cultorum positos. ¶ **Q**uestio decima. qd de raptis feminis in angaria et alias q̄ restitute sēlibus mira dicunt de animabus in purgatorio. in inferno. de furtis perditis et sibi. **R**e. q̄ sup̄sticōse agunt ista opere demonum deluse. sicut in prima questione dictum est. nec obstat q̄ cādela aduste nō sentiat qn̄ sūt in raptu. q̄ dyabolus mentē interiorē sic strigit q̄ exterius nihil sentiūt. Sic fit aliqn̄ in melācolicis vel etiā naturaliter. Sicut de qdā viro noie restituto r̄fert beatus aug⁹. de ci. dei. q̄ qn̄ voluit rapiēbatur a sensib; adeo q̄ etiā am vllicātes nō sēhit. ¶ **Q**uestio. xi. Vtz demones sint q̄ nocturno tēpore i collis eq̄z quasi strepas faciūt de crimb; vbi gutte ceree reperiūtur et pluā i stabulis bestiarū face re videntur. **R**e. willh. q̄ sic nisi hōies talia ex astutia facerent

artificialit. ¶ **Q**uestio. xij. vtz q̄ demonum opere cāplioēs puerorum fiant. Sic q̄ infantes ponantur q̄ nō impiguantur s; semp̄ miseri sūt. **R**ndet willh. q̄ sic. quando parentes infantes non oracōibus. et cruce munit. Tunc enim demō vicem infantis gerere potest vel translationem facere deo permitte te. vix tñ talia sunt credēda fieri ope demonum nisi latorum iudicia assint. ¶ **Q**uestio. xij. vtrum demon localiter possit trāsferre aliquem hōiem de loco ad locum inuitum. **R**ndet willh. q̄ sic. Sicut etiam bon⁹ angelus tulit in cicinno capitis abacuck de iudea i caldeā. **E**xemplū aliud habes dubio iij. Sed ut in precedenti dubio dictū est et in solucōe p̄mi dubij credēdum est talia solū ut plurimū in spiritu id est in ymaginātia hōis fieri nō realiter n̄ forte raro ut tenet dñs albtus et vlricus in summa. **R**d aut aliquādo corporaliter fiat et localit̄ pat; de puero qn̄ quē m̄ cuiusdam nobilissimi viri q̄ puer monachus p̄tūc factus a monasterio nocte illatus est pistriño clauso vbi repertus maē se p̄ quosdā dixit ad magnū ouiuū delatū et ut comederet iustum et p̄ supiora pistriño imissum ut r̄fert p̄. damiāi

Et h̄etur in speculo hystoricali
 li. xxvi. c. lxiij. q̄ aut̄ aliqui ma-
 leficiati vel amore mulier̄ cap-
 ti dicunt se non posse cōtinere
 quī oporteat eos currere ad a-
 masias. vrū est in parte a in
 parte falsum. nā si dei gratiam
 vellent inuōre a facere quod
 in se est ut cōtērentur de pc̄is.
 deus illa eis dimitteret a gra-
 tiam infūdeno robur resisten-
 di demoni tribuer̄. Et sic eos
 ad peccādū nemo possit cogere
 vel mouē soliter. S; si illa
 rēnuunt. non mirū est si in po-
 testate demonis positi eoz do-
 min? eis dñatur dyabol? vel
 voluptatis appetit? dic̄. ei bea-
 tus aug. i omeli. sup illo vz
 bo ioh. vi. nēo pōt vñire ad
 meñ pater meus traxit eū. r̄
 hit vnūquēq; sua voluptas.
 oñdis ovi viridem ramum a
 te seqtur. nullo sc; corporaliter
 trahete. Sic crisostomus super
 math. xx. de asina quam xp̄s
 eq̄tauit. q; cū demon volunta-
 tem hois peccato possidet. qua
 si ad libitū trahit quo placet
 Exēplum dans de nauim ma-
 ri perduto gubnaculo que ad-
 venti libitū picitur. ita equo
 potēter infidens. ita rex tirāni
 habens possessionem. **Q**ue-
 stio. xiiij. Quis fatiat illos stre-
 pitus. a lusoia illa que audiū-
 tur aliqñ a videntur ut in m̄

quieta cōmib? domoz noctur-
 nis vbi proiūtur lapides vel
 inquietātur pulsu hoies vel vi-
 dentur incēdi fantastici ignes.
 vel alie ludere operacōnes fy.
 scd; willh. a Cassianū in coll.
 p̄m Rñq; illa fiunt a sepe ope-
 re demonum taliū qui pl? no-
 cere non pñt hoibus nisi in ta-
 libus ptate diuina ligati. r̄ di-
 culosi enim tales inutiles effe-
 ctus demonū malignoz opa
 ostendunt. Aliquādo fiūt stu-
 dio malignoz hominū. qui do-
 mos volunt euacuari hoibus.
 vel lucrari tēporalia sub titulo
 falso apparenciū aiay. vel sub
 illo p̄textu introducere luxuri-
 am vel furtū cōmittere. aliqñ
 etiam hie possunt ex curiosita-
 te hoim volencium terrere pro-
 ximos ioco. vel ex fantasticiis
 a melācolicis debilitatib; put
 expiēcia docet in prefatis eos
 qui mundum immundum no-
 uerūt. Ne enim siue sint dam-
 nate. siue in purgatorio. siue i
 celo. nullaten? fiūt credende ta-
 lia facere. q; primis nō legit̄
 admissum. reliquis q; in cari-
 tate sunt. ista trufatozia inuti-
 lia non ouemūt. vnde nō ē du-
 biū quī demones aliqñ tales
 etiam inq̄tudines fatiant ut
 erroz paganicus redeat. quo
 credebatur aiās defūctoꝝ cū
 tumulos. vel cū aras hitare

non in inferno. si autē adessent anime de purgatorio. tales verisimiliter aut vtilia opera vel salubria facerent et ostēderēt aut auxilia a viuis peterēt. Si cut beatus greg. ponit exemplū in. iij. dyalogorum. ¶ **Q**uestio. xv. An demones possint et audeāt grauer homines ledere. Rñtio scđm thō. q. sic. possunt enim deo pmittente quintupliciter ledere. videlicet in rebus. fama. corpore. vsu rationis. et in vita. De rebz patet iob. i. et ij. cui pecora. domū abstulit et liberos. De fama patet in lege da beati iero. ut refert Joh. andree i. iheromiano. q. dyabolus se transformauit in formā sancti siluani ep̄i i nazaret amatoris iheromimi. Qui demō p̄mo feminā nobilem nocte in lecto procare et prouocare cepit ad luxuriā verbis. et deinde factus sollicitauit ad malū. que tamē clamaret demon in specie ep̄i facti sub lecto femine se ab scōdit vbi requisitus et inuentus p luxuriosa verba se mentitus est esse ep̄m siluanū. In crastinum igitur sanctus vir disparente dyabolo diffamatus est grauissime. que infamia tādē circa sepulchrum sancti iheromimi fatente dyabolo in obleso corpore purgata est. De corpore patet in beato iob. qui p

cussus est a demone vlcere perfimo iob. ij. De tali refert sigib tus. et vincentius in speculo historiali libro. xxv. c. xxxvij. q. tempore ludowici secundi imperatoris in parrochia maguntina quidam demon primo sepe lapides iecit et quasi mallio ad domos percussit. Et deinde publice loquedo furta prodēdo et discordias seminādo plures inq̄ etauit. deinde oēs cōtra vnum irritauit cuius hospitium vbicūqz manebat incēdit et ob illius peccata omēs pati affiuit. unde tādē tm̄ agros pro hospitio habere potuit ppter quod cū presbiteri letanias celebrarent. multos lapidum iactibus demon vsqz ad cruentacōem lesit. aliquādo quieuit. aliquādo seuit. et p triēnium ista continuauit. quosqz ibidem omnia edificia incendio consumpta sūt. De nocumēto vsus rationis. et racione interiorum sensuum patet in possessis et arreptiis p euāgelicas etiam historias. De morte et q. vita etiā quosdam priuet patet Tobie. vi. de septē viris sare virginis occisis qui ppter luxuriosum effrenem appetitum i virginē sarā eiusdē non erāt digni matrimonio. ¶ **Q**uestio. xvi. vtz malefici possint vracit̄ suis maleficijs homines ledere. et sic q̄b?

Primum**Preceptum**

modis. et quibus rebus. dicitur aut malefici ut dicit ysidorus. viij. ethimo. c. ix. ob facinororum magnitudinem. huius elementa scribit occurrunt scilicet opere demonum. turbant mentes hominum. ac sine ulla uenem haustu violentia tamen carminibus interimunt ut lucanus dicit. hec ysidorus. scilicet. th. m. ij. ar. dis. viij. et viij. et m. iiij. dis. xxxiiij. Et communiter scilicet omnes theologos ibidem scribentes quod malefici omnibus istis modis possunt procurare lesiones in hominibus et eorum rebus cooperate demone in quibus demon potest solum ledere vel decipere de quibus modis iam dictum est a principio huius materie de superstitiosis questionibus. presertim questione immediate precedenti videlicet. xv. de hoc etiam infra dicetur. non autem fatiunt ista immediate maleficorum opera actione propria et immediata. sed talia fiunt per demones qui visis maleficiis immediate ex pacto dudum cum maleficiis a principio mundi et tempore veteris idolatrie habito sciunt qualis effectum debent ad intentionem maleficorum procurare ut exempli gratia. Scopam quam malefica intingit aque ut pluat. non causat pluuiam sed demon talibus visis qui si deus promiserit preteritatem habet in omnia corporalia et in aerem. ventos. et

Capitulum**Vndecimum**

nubes. ut statim talia procurare et causare valeat. maga siquidem signum dat per scopam. sed de mon illud procurat et agit ut pluat per demonis actionem. cui maga mala fide et opere seruit et se tradidit obsequijs illius vel alijs. Sic quoniam ymaginem ceream vel simile ad maleficiendum aliquem. maleficus facit. vel quando maleficus alicuius in aqua vel plumbum ymago apparere quicquid molestie inferatur tali ymagin. tale expeditur fieri ymaginato. id est homini maleficiato. puta punctura vel alia lesura quecumque. que lesio realiter quod inferatur ymagini per maleficum. vel per alium hominem. sed inuisibiliter demon maleficiatum hominem eodem modo ledit. dei permissione si demeruit reus. **Questio. xvij. an licitum est talia maleficia tollere.** secundum doctores sub distinctione. aut tolli possunt sine superstitiosis modis ut per licitum exorcismum. a per orationem vel intercessionem sanctorum. vel per sacramentalem maleficiati confessionem. vel per precisam ostensionem seu indicationem alicuius qui scit ubi est ymago. vel per solum motum localem. vel modo congruo simili et sic est licitum. aut non possunt tolli nisi per superstitiosum modum. vel per noua maleficorum opera et sic est illicitum. quod scilicet apostolum non

fut fatienda mala ut eueniant bona. **Q**uestio. xviii. an ne hij qui in caritate sunt ledi possint p maleficos sicut hij qui in peccato morali. **R**ndetur scdm **C**assianum in collacoe patrum qd neq qd boni enim in rebus p demonem et suos ledi possunt in merito eorum et probacoe; ut in bonis fortune que sunt exteriores res. fama et sanitate corporis. **S**icut de bto iob patuit qd in talibus lefus fuit p demonem. sed in nullu peccatum bonis hominibus inuitis p maleficia trahi possunt licet temptari valeat ab intra et in carne extra h nulaten? violitari. **S**ic enim ponit exemplum cassianus de duob; maleficiis qd beatum anthonium p tres demones successiue missos de cella mouere nequerunt licet temptatum se p hoc sentiret. **S**ed qd signo crucis et oracoe temptacoe resistit. inefficacia hominum fuerunt maleficia. **v**nde in peccatoribus demon potestatem maiore habet et magna. **v**nde veritas ait luce. xi. **C**um fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt oia que possidet. **S**i aut fortior superuenies vicat illum vniusa arma eius auferit in quibus confidebat. **Q**uestio. xix. cur malefici instrumenta sue malitie p sacramenta ecclesie vel p alia diuina tagi p

curant ut filum trahendo p crisma sacrum vel p imaginem ceream sub palla altaris ad tempus ponendo et similia fatiendo. **R**demois instictu ista sunt triplici de causa. **P**rimo ut non solum homines p talia phidi fiat h etiam sacrilegi diuina quantum in eis est taminando. pl? deum creatorem suum offendat intimus animas proprias condemnent et plures in peccata ruere faciant. **S**ecundo ut deus sic grauiter p homines offensus scdm beati aug? sententia; demoni maiorem potestatem in homines malos tribuat quibus deus concedit iratus quod denegar; propiti? **T**ercio ut sic sub specie boni apparentis plures simplices facili? decipiat qui tacta diuinis rebus et oracoe; a deo putant etiam aliquid numis obtinuisse vbi solum maiora peccata sunt commissa. **Q**uestio. xx. est cur a plura maleficia et supersticiones exerceri solent sacracoeibus animi temporibus et presertim ante festum natiuitatis xpi. **R** qd triplici de causa fiat i precedenti dubio p oia. qd festa pl? fraguntur peccatis morali; qd mechanicis opib; ut aug? dicit li. de decore cordis. **S**upersticio aut de maximis vtilibus operibus demonis est contra diuinam reuerentiam. **R**acoe secundi est specialis de kllis ianuarii. quia ut phid. di. li. viii. et hiaz. c. ii.

Janus a quo ianuarij mensis dictus ē. q̄ in circūcisionis xp̄i die incipit. ydolum fuit diuerſis fatibus cōfectum. vna tanq̄ est finis anni p̄cedētes. ⁊ alia tanq̄ est p̄ncipiū futuri ⁊ imminētis anni p̄tectō ⁊ fortunatus auctōr. i cui⁹ reuerēciā pot⁹ demonis in ydolo venerati sūt demōes. vaias omo cōnes luxuriosas fecerūt. strenas ⁊ iocalia sibi mutuo homines tr̄didērūt. choreas vaias duxerūt. mēsas preparauerunt de quibus mētio fit p̄ beatum aug⁹. in multis locis ⁊ libris Et. xxvi. q. v. h̄s fere p̄ totum

Shas corruptelas falsi xp̄i am imitantur hodie circa eadē festa. licet p̄dicacōe sanctorū extirpate sint in multis locis. ⁊ tamen demonum operacōne alicubi translata ad tēpōa carnispruij. q̄n cū laruis ⁊ ludis. ⁊ alijs sup̄sticōibus filia sūt

bb **Q**uestio. xxi. vñ proueit q̄ scie sepe in maiori multitudine reperūtur sup̄sticōse ⁊ malefice q̄ viri **h̄. triplici de causa.** Primo qz prone sūt ad credēdum. fidē autē malam demon principaliter querit. vñ ecc̄. .xix. Qui cito credit leuis ē corde ⁊ minorabitur. Secūdo qz a natura p̄pter fluxibilitatē cōplexiōis. faciliōis sūt imp̄ssio nis ad reuelacōnes capiēdas

p̄ imp̄ssionē sepatōz spiritū ut wilh̄. dicit vbi sup̄. qua cōplexione cū bene vtitur. multum bone sūt. cū male. p̄iores sunt. Tercō qz linguam lubricam habēt ⁊ ea que mala arte sciunt. eis cōparibus feminis vix celare p̄nt. seqz occulte cū vires non habēt. p̄ maleficia vidicare querūt facilliter. vnde ecc̄. xxv. Comorai leoni ⁊ draconī pl⁹ placebit. q̄ hitaē cū muliere neq̄. Breuis omnis malitia sup̄ malitiam mulierū.

Questio. xxij. vtz credi pot̄ ce fit licite qz demōes in ciuibz sint. ⁊ succubi mulieibz infesti. ⁊ feminas cognoscētes **Rñ d̄. aug⁹. de ci. dei. qz sic. Et p̄fide. li. viij. eth̄. or̄. ⁊ thō. in multis locis** Quo autē ⁊ quibz de causis illa pueniant. quo vel an liberai possit quis ab hac vracōne. vide in dialogo quem collegi de fornicaz ap̄rietatibus li. v. **Q**uestio. xxij. an done possint aliq̄ regule dari per quas agnoscat̄ vtrū aliqd sit sup̄sticōsum vel nō. dicit̄ aut sup̄sticō vt ptz coll. ij. sup̄ illo q̄ sūt racōes habētia sapiētie in sup̄sticōe. glosa enī dicit̄ ibi qz sup̄sticō ē religio supra modū seruata. id ē modis vel circūstācijs malis ⁊ defectuosis. Est vero religio virtus inclinās ad exhibēdū deo racōe

sue excellentie debitū cultū. et ho-
 norē tam in cordis q̄ in corpo-
 ris actibus. **R.** scđm thō. 2. 2. q.
 .lxxxij. q̄ sic saltē in genere et
 lris prout ex verbis elicitur
 eius sancti. **E**t sunt quāq̄. **P**ria
 est cū gloriā dei sit finis noster
 p̄ncipalis quē in oibus quere-
 re debem⁹. **A**ttē datur an opus
 sit ad gloriā dei et homo in ope-
 re deo det principaliter gloriā
 p̄ ip̄m q̄ opus mens hoīs deo
 subiciatur iuxta illud. 1. cor̄n.
 .x. **S**iue māducatis. siue bibi-
 tis. siue aliud quid fatis oia
 in dei gloriā facite. **S**ecunda
 videatur an opus quod sit et
 quod pertinet ad aliqua; absti-
 nētiam corporalē vel ad corpo-
 ris exercitium utrū sit refrena-
 tū cōcupiscētie modo virtuti
 debito s̄m ritū ecclē vel s̄m mo-
 ralē doctrinā. q̄ aplūs dic̄. rō.
 .xij. **R**acōnabile sit obsequiū
 v̄m. loquendo de corporalib; ex-
 ercitijs. **T**ercia videatur an
 op⁹ sit s̄m statutū vniūsalis
 ecclē. vel scđ; scripture sacre te-
 stionū. vel saltē scđ; pticularis
 ecclē ritū. a de cōsuetudie gnā-
 li. q̄ s̄m aug⁹. p̄ lege habēda ē.
 v̄n btūs gre. scribit aug⁹. an
 gloz ep̄o dicētī. q̄ sunt diūse
 ecclē cōsuetudies in missaz cele-
 bracōe. mihi inquit gre. plac;.
 ut siue in rōna. siue in galliaz.
 seu i quacūq̄ ecclā aliquid in

uenisti qđ pl⁹ oipotēti deo pos-
 sit placere salicite eligas. **D**iū
 se inqt thō. ecclē cōsuetudines i
 cultu dīmo in nullo veritati di-
 uine repugnāt. et ideo sunt ser-
 uāde et eas p̄terire illicitū est.
Quarta inspiciatur. an op⁹ ad-
 hibitū. vel exercitiū ad effectū
 q̄ expectatur. h̄at naturalē p̄pe-
 tatē. vel non. de quo pbifici. me-
 dici et astrologi inqtum tales
 multa iudicāe p̄nt et thologi
Quinta cōsideretur si op⁹ nō ē
 merito res alicui⁹ scādali dati.
 p̄bens occasionē ruine. q̄ tūc
 lic; nō est; supsticō sū. tñ p̄pter
 scādalu eēt dimitte dū. vel disse-
 rē dū. vel occulte sine scādalo
 faciē dū. **Q**uic qđ ē vni ex p̄mis-
 sis otrariū. timē dū ē ut supstici
 o sū. vel ut p̄cēm. p̄t priaz; illici-
 tū est exercē in nouo testam̄to
 cerimoiālia vel iudicialia vte-
 ris testamētū. de nouo institu-
 ta eēt ab ecclā. vel gēte. p̄pter
 ideo; et p̄t regulā secūdā fatue
 faciūt vuetes nō p̄ctmare ca-
 put sabbato. vel ieiunare die
 dñico tāq̄ melioi die; et similia
 p̄t tertiā supsticōse agūt q̄ in
 ritib; alicui⁹ ecclē pticularis in
 p̄cessiōib; vel h̄mōi se nō con-
 fornt cōmūtati. n̄ aliūde execu-
 sentur. p̄t quartā supsticōse
 agūt q̄ vtūtur caracteib; igno-
 ti. vel noib; suspectis. vel alliga-
 cōnum modō nihil coopantib;

Primum Preceptum

naturaliter effectui q̄ expectatur. qz p̄fata de se naturaliter nullius actiuitatis sūt. cū sint artificialia solum a quātitate. Idem est de ymaginibus per astrologos factis. et anulis. ac lapidibus suis artificialibus. **S**iliter qui credūt qz celi vel stellaz influētia aliquē necessitet ad aliq̄d viciū. ppter quā tam si res scādaloſa esſy nōbilitate etiā benedictiones aliq̄que a seculaibz p̄ verba deuō sūt sine malis ritibz sup̄ infirmos eēt saltē nō publice facte. **Q**uestio. xxiiij. vtz fascinoes seu iuultuacōnes hēant efficaciam malā i pueis a vetulis mal. **Re. thō. 2. 2. q. xxxvi.** non esſy illicitū cauere. si quis timerz nocumētū alicui puero ex oculo fascinoſate. quā fascinoſationē sic declarat. i. p. q. cxvii. nam ut inq̄t ex fortis ymaginacione anime. immutātur spūs corporis diuincti. que quidem immutacō spiritūū maxime fit in oculis ad quos subtiliores spūs prouemūt. oculi enim inſiūt aerē otinuū vsqz ad defminatū spatium. p̄ quē modū specula si sint noua et pura ot̄hunt quandam ipuitatem ex aspectu mulieris mēstruate vt **Aristol.** dicit in li. de somno et vigilia. **S**ic igitur cū aliqua aia fuerit vlxmēter cōmota

Capitulum Vndecimū

ad malitiā sicut maxie i vetulabz ot̄ingit efficitur scōz modum p̄dictū aspectus eius venenosus et noxius. et maxime pueris qui habēt corpus tenerū. et de facili receptiuum imp̄sionis. possibile ē etiā qz dei permissione vel ex aliquo occulto fato. co opetur ad hoc malignitas demonū. cū quibz sortilege vtule pactū aliq̄d habent. **Re. thō. Q. Questio. xv. Cur ff plus vxari vidētur fantasijs. vel mirabilibz apparicōnibus puerpere et purgacōnis sue tēpore qz alie infirme p̄sone. R̄nz qz triplici de causa. Prima scōz alb. in de somno et vigilia propter cōdicōem sue iſrmitat̄. p̄ tūc horrede ymagines facilius naturaliter eis in cerebro p̄sentātur. quas demones vel filia credūt eē cum nihil sit realiter. **S**ecunda qz tales sepe vtulas p̄ famulabus habent que sunt plene sup̄sticōnibus. vnde gladio puerp̄as de sero quodamō benedicūt. gallinā nigram lecto coniūgūt. si puerpere moriūtur in puerpeio. eas iam defunctas in eis dē calcijs et v̄stimētis quibus v̄stite erāt viuētibus propinquare certo tpe affirmāt. et multa similia fatua asserūt. **T**ercia qz alie femine sup̄sticōse puerperas crebro visitāt. que etiam**

plura supsticiosa solent semina
re: propter que si puerpere cito ta
lib⁹ credunt non mirum si plus q̄
alie vel alij infirmi fantasias fa
tuas a deo vxari permittuntur
iuxta illud ecclⁱ. xxxiij. **F**antasias
as patitur cor tuum. n̄ ab altissimo
eg⁹ emissa fuerit visita^o. **Q**ue
stio. xxvi. vtz licitum sit p̄ car
mina scripta. vel verba sac̄ bñ
dicere infirmos hoies. vel iumē
ta. et an licitū sit eadē secū defer
re et portare que incantacōnis
spem habere videtur. Incantato
res enim dicuntur qui artē ali
quā verb⁹ pagūt ut dicit ysid⁹.
viii. li. ethiaz. **R**ndet tho. 2. 2.
vbi sup̄ q̄ sic. **S**eptem cōditi
onib⁹ seruatis. vna est ut videat
tur ne verba aliqd̄ cōtineant
quod ptineat ad inuocacōes
demonum exp̄ssas vel tacitas.
Secūda ne cōtineant ignota
noia. quia scd̄; crisos. talia me
tuenda sunt ne aliquid supsti
ciōis lēteat. **T**ertia ne materia
verborum aliquid falsitatis cō
tineat. quia sic ei⁹ effectus nō
pos̄; expectari a deo. qui non
est testis falsitatis. **Q**uarta ne
ibi contineantur vana. ut kara
cteres inscripti preter signum
crucis. **Q**uinta ne spes habeat^r i
modo scribēdi aut ligandi aut
in quacūq; huiusmodi vanita
te que ad diuinā reuerentiam
nō ptineat. quia alias iudicare

tur supsticiōsum esse. **S**exta ut
in alligacōe. prolacōne. vel scri
ptura diuinorū verborū respe
ctus solum habeatur ad sacra
vba. et ad intellectū eorū. et ad
dei reuerentiā. seu ad v̄tutē di
uinam a qua expectatur effe
ctus. vel ad sanctorū reliq̄a
a quib⁹ etia; prefata expectā
tur secundario. licet a deo prin
cipaliter. **S**eptima ut cōmitta
tur effectus qui expectatur di
uine voluntati qui scit vtz sa
nitās vel tribulacō pl⁹ pro fit
inuocti vel min⁹ vel an ob sit
Et hāc cōditiōnem ponit tho.
in. 1. 2. in materia de gr̄tia. **E**t di.
xv. m. iij. **A**lias erit licitum si
nulla dictaz septem conditiō
num opus infecerit. pbat tho.
p̄ illud marc⁹. vltimo cristo di
cente. **S**igna eos qui credide
rūt hxc sequentur. **I**n nomine
meo demonia eiet. linguis lo
quetur nouis. sp̄tes tollēt. **I**tem
nō minois sac̄tatis sūt
verba dei. q̄ sac̄toz reliq̄e dicē
te aug⁹. **N**ō est min⁹ verbū dei
q̄ corpus xp̄i. sed scdm̄ oēs. li
c; reliquias sac̄toz secum reue
rēter portat. ergo qualicūq;
nomen dei inuocetur. rite per
oracōez dñicā. p̄ salutacōez an
gelicā. vel alio modo licito. spes
haberi pōt in eo cōmittēdo effe
ctum diuine voluntati. **E**x p̄di
ctis elicit sac̄tus doctor. q̄ pre

dictis seruatis cōdicōib; p di
uina uerba. licitū ē arcere ser
pētēs. Et eadem racōe ut dicit
quecūq; animalia si solꝝ respe
ctꝝ hēatur ad sacꝝ uerba ⁊ ad
diuinā uirtutē. de serpentibus
tñ caute est agēdum in incāta
cōib; qz ut dicit. sepe tales ha
bent illicitas obseuātiās. ⁊ p
demonēs sorcūtur effectū. p̄ci
pue in serpētib; qz serpens fuit
primū demonis instrumentū
h̄ ad hōie; decipiēdū. ¶ Que
stio. xxvij. vñ ortum habeant
bñdictiōes ⁊ carmiacōes q̄s
utule hodie super infirmos ⁊
uiri quidā fatiūt. Rñ. qz prim
cipium hōz fuit sanctissimum
Sed sicut oia demonis insti
ctu dēpūantur mediantib; de
moibus ⁊ malis hōib; ita et
diuina noīa. nam apli ⁊ facti
uiri scōz illud mar. xvi. In no
mine meo demonia eiet. infir
mos uisitārūt ⁊ oracōes sup
eos p sacra uerba fuderūt. dē
de sacꝝotes deuoti familia rite
pegerūt. ppter qd̄ deuotissime
oracōes ⁊ exorcismi sc̄i reperū
tur in antiquis hodie ecclesijs
ad omnia q̄ hōines facere uel
pati poterant p deuotos uiros
applicati olim sine omni super
sticōne. sicuti etiam hodie frā
tos ⁊ sacre theologie docto
res noui qui infirmos uisitā
tes filia uerba egrotis applica

uerūt. non solum demoniacis
Sed supsticōsi hōmīes a se
multa uana ⁊ illicita ad istar
hōz inuenerūt. quibus hodie
utūtur circa infirmos hōies ⁊
iūmēta. nec clerꝝ amplius ex
sua defidia licitis utitur uerb
uisitādo infirmos n̄ raro. p̄tē
qd̄ uilb. dicitꝝ durandi glō
toꝝ raymūdi dic. qz talia p̄fa
ta sacꝝos religiosus ⁊ discre
tꝝ aut etiā laycus uir siue mu
lier excellētis uite probate di
screcōis facere pōt. fusa oracōe
licita sup infirmum. non super
pomum. aut super cingulū ⁊ si
milia. sed sup infirmātes. Jux
ta dictū mar. vltio sup egros
manꝝ imponēt. nec sūt huius
moī persone prohibēde a tali
b; nisi forte timeatur qz ad ex
emplum illoꝝ indiscreti ⁊ sup
sticōsi alij carmiacōnis sibi
vsurpēt abusū tuētes se exem
plo illoꝝ. ¶ Questio. xxviii. ii
utꝝ ne credi possit licite qz de
moiaci iuuari possint ⁊ meliꝝ
habere p herbarꝝ uel lapidum
aliquoꝝ applicacōem. Rñ. qz
licet demon talibus immedia
te arceri non possit qz sup oia
corpalia potētior ē iuxta illd̄
Job. xli. non ē potestas super
terrā que ei cōparari possit. tñ
p p̄fata que naturaliter cōpe
scere habent aliq̄s manie uel
alteriꝝ infirmitatis spēs quib;

demon instrumentaliē vtitur in
 possessio hōie leuius habē pōt
 demoniac⁹. Et scdm quosda;
 totalit̄ liberari. vnde. xxvi. q. vl
 tima dicitur. Et est auctoritas
 bti Jerom̄. demoniū sustinenti
 licet petras vel herbas habere
 sine incantacōne. Ad idē est
 magister in histoia scolastica
 sup thobia. ⁊ nicola⁹ de lyra fu
 p primo reg. de saul ob sessioe
 kk **Q**uestio. xxix. vtrum licitū
 sit demones adiurare. Rñsio
 scdm thō. 2. 2. q. xc. q. sic dum
 modo modi teneātur debiti ex
 pressi sup. q. xxiii. ⁊. xxvi. Pro
 cui⁹ intellectu scd; eūdem thō.
 primo nōndū q. iurare pmiss
 sorie est seipm immobiliter or
 dinaē ad aliquid agendū. Nā
 ille qui iurat iuramēto promiss
 sorio p reuerēciam diuini noī
 quod ad confirmacōnem sue
 promissionis inducit seipsum
 obligat ad faciendum qd pro
 mittit. **S**ecundo nōndū q. ad
 iurare est p quandam similitu
 dine; iuramēti promissori; a se
 i ducti aliū ad aliquid agendū
 prouocare. **T**ercō nōndū q.
 sicut homo iurādo promissorie
 seipsum ad aliquid agendum
 ordinat seu prouocat ita pōt
 alium ad agendum dupliciē
 prouocare. **S**uperiores quid
 deprecādo. inferiores autem im
 perando seu cōpellendo. Et sic ē

duplex adiurādi modus. vng
 quidem p modū deprecacōnis
 vel inductōnis ob reuerencia;
 alicuius sacri vel per modum
 amicitie seu tenuolēcie. Alius
 mod⁹ est via imperij seu opul
 sionis. p hoc ad ppositum. **P**ri
 mo enī mō non licet demones
 adiurare. quia videtur ad ami
 citiā ⁊ tenuolēciam p tinere q.
 non licet ad demōes vti. **D**e q.
 dicit origenes sup math. Nō
 licet scdm potestatem datam
 a saluatoē adiurare demonia
Judaycum enim est hoc. isto
 mō vtuntur nigromantici ad
 iuracōibus demonū. **S**ecūdo
 aut modo adiuracōnis p opul
 sionem vic; licet nobis aliqd
 vti ⁊ aliquid non. demones ei
 in cursu huius vite nobis ad
 uersarij cōstituuntur. non aut
 eorum actus nostre disposicō
 ni sub duntur sed disposicōni
 diuine ⁊ sanctorum angeloz
 quia ut dicit Augustinus ter
 cō de trinitate. **S**piritus dece
 ptor regitur p spiritum iustū.
 possumus demones adiuran
 do per virtutē diuini nominis
 tanq̄ inimicos repellē ne nob
 noceāt vel spiritualter vel cor
 poraliter scdm potestatem da
 tam a cristo luce. x. **E**cce dedi
 vobis potestatem calcandi su
 per serpentes ⁊ scorpiones ⁊
 super oēs ptātē inimici ⁊ nihil

ubi nocebit non tñ licitum ē
 eos adiurare ad aliqd discen-
 dum ab eis vel etiā ad aliqd
 p eos optinēdum. qz hoc pti-
 neret ad societate aliquam cū
 ipis habitam. ppter qd super
 illo xpi. obmutescere a exi. dicit
 crisos. mar. i. **S**alutiferum no-
 bis dōg datur ne credam? de
 moibus q̄tumcumqz denun-
 tiēt veritatem nisi forte ex spe-
 tiali instinctu vel reuelacōe di-
 uina aliqui facti ad aliqs effe-
 ctus demonū opacione vtan-
 tur. Sicut legitur de bto Jaco-
 bo qz per demones fecit hēmo-
 genē ad se adduci hēc de tho.
¶ **Q**uestio. xxx. vtz licet ad
 iurare irracōnalē creaturā. Rñ.
 thō. ibidē qz sic p modum cō-
 pulsionis que referrī tūc debz
 ad dyabolū qui in nocumen-
 tum nostrū vtitur irracōnali-
 bus creaturis. a talis est mo-
 dus adiurandi in ecclē exorcis-
 mis p quos demonū potestas
 excluditur ab irracōnalibus
 creaturis. si enī intentio refer-
 retur ad irracōnalē creaturā
 quo ad se q̄ nihil intelligit va-
 numna est. **¶** **Q**uestio. xxxi. vtrū
 hōi liceat aliū hōiem adiurare
 R. fm thō. ibidē. p modū dep-
 cacōnis licet quēlibet hōminē
 pmo deum a angelum adiuā-
 re p inuocacōem diuini nois
 vel alicui rei sacre. h p modū

cōpulsionis licet supioribz re-
 spectu inferiorū quibus etiam
 iuramēta imponere possunt i
 casu. nō tñ possunt inferiores
 superioribz p adiuracōem per
 modum cōpulsionis necitate
 imponere. Sic se ad iuramen-
 ta ligare possunt. qz sic vsur-
 parēt ptatem in alium quam
 nō habēt licet possint ppter ali-
 quā necitate inferiores suos
 superiores restringere tali ge-
 nere adiuracōnis. **¶** **Q**uestio. m
 xxxij. vtrū secularibus non or-
 diatis ad exorcistatum licitū
 fit demoiacos adiurare R. fm
 thō. m. iij. di. xxij. q. iij. ar. i.
 sub ar. iij. qz sic nō tñ tanq̄ ex
 officio. sicut etiam qd manus ē
 ministrare ad missam priuatā
 p̄sertim licet seculari puzo can-
 delas accedere a huiusmodi q̄
 accolitatus sūt ordms. a tñ
 laycus p̄t ea facere sed nō ex
 officio. **¶** **Q**uestio. xxxij. vtz oo-
 vrum sit qz malefice alienas
 vaccas lacte p̄uare valeāt. a
 si sic quale remediū possit ap-
 plicari. R. scdm p̄dicta p pri-
 ma q̄stione qz sic ut p̄ q̄stioe
 xvi. Cū enī scdm alb. m de ai-
 malibus lac de natura sit mē-
 struū in aiali quolibet Sicut
 fluxus talis hūoris infirmita-
 te aliqua restringitur ut dicūt
 medici de femina. idē potest
 demon si a deo permittitur in

bestia facere. Nōndum tñ p solucōne secunde questionis q̄ isti? flux? sez lactis restrictio tripliciter fieri p̄t. vno modo ex condicōe naturali sicut p̄t? oceptum fetum. alio modo ex infirmitate accidētali sic forte ex comestione. alcuīq̄ herbe q̄ lac restringere habeat a altea re vaccam. Tercō mō ex maleficō. Primo mō remedio non indiget. Secūdo modo si quis scirz naturale remediū applicare posset. Sic etiam cōtra alias infirmitates potest seclusis superstitiōibus tactis question. xxiiij. a. xxvi. Contr̄ tertū modum diuina remedia applicari possent sicut est dictū questione. xxvi. vnde a deuotis p̄sois et virginibz exptū habeo. q̄ adhibito signo crucis a dnica oracōne cum salutacōne angelica trinis vel circit. cessat op? demōis si est per maleficiū. de hoc habuisti capitulo. ix. sup. ff. nō aut licet applicare superstitiosa ut que dam fatiūt seruantes quoddam brodiū de die carnisprūij quod nōt superstitiosū cōnem demōis. ¶ Questio. xxxiiij. vtrum per sacra verba modis antedictis. a etiam latis liceat contra grandines seu cōtra tempestates procedere. Rñdetur q̄ sic. Certum enim ē sicut beatus thō. dicit Job. i. q̄

demonēs grandines. fulmina. a tempestates deo p̄mittēte procurare possunt sicut cōtr̄ iob fecerunt cui? oues igne consumpte sunt celestis id est de aere descendente per demones p̄ocuato etiam ad cōsumpōnem pastorum. Similiter vlxmentē ventum qui domum deiecit et septē filios et tres filias interfecit ruina. vnde licetis r̄medijs demōi resistē potest quis. hāc enim ob causam vniuersaliter vel cōmuniter in ecclesia cāpane contra auram pulsatur. Tū ut tanq̄ per tubas deo consecratas demones recedant a suis maleficijs. Tum etiam ut populus excitatus deum contra tempestates inuocet. Et eādē ob causam cum altaris sacramento a sacris verbis ad aurā sedādā proceditur cōmuniter ex antiquissima cōsuetudine ecclesiarū in gallia et in germania. Fiant ergo talia et non contra ea que dicta sunt questione. xxiiij. Et i alijs hīs concordare videntur iura ciuilia. C. de maleficijs et. vbi notanter dicitur. q̄ qui faciunt illud id est impediētes ne labores hominū ventorum gradinisq̄ lapidacōne sternantur non pena sed premio digni sunt. l. eorum. ibidem. ¶ Questio. xxxv. q̄ de genetalicis a fortuna vtrū

Primum Preceptum

aliqui homines sint a natura boni vel male fortunati. Et quid de fortuna tenendum sit. dicitur autem generaliaci ut dicit philosophus. viij. ethicorum. c. ix. propter naturalium considerationem siderum qui vulgo mathematici vocantur **Fortuna** vero ut ibidem dicitur. c. ij. a fortuitis nomen habere dicitur. quasi dea quandam res humanas varijs casibus et fortuitis illudere. unde et cecam appellat eo quod passim in quoslibet incurreret sine ulla examine merito et ad bonos et ad malos venit hoc philosophus. Sed talem deam credere idolatria esset nec ita de fortuna loquitur aristoteles. ij. physicorum. nec i de fortuna bona. nec theologus. unde questio prima prefate. Respondet sanctus thomas. li. iij. summe contra gentiles. q. lxxxvij. et sequentibus. Pro quorum intellectu nondum sed et eum **Primo** quod aliqui tunc boni dicitur a fortuna contingere quoniam aliquis bonum accidit sibi propter intentionem propriam. sicut qui fodit vineam intentione vite nutritive diuine inuenit thesaurum. potuit tamen talis intentione aliena vice domini sui qui sciuit ibi thesaurum absconditum ex intentione dirigere male autem fortunari dicitur si fodiendo frangit tibiā. **Secundo** notandum quod in homine sunt tria que a tribus celestibus causis diriguntur.

Capitulum Undecimum

voluntatis actus. intellectus actus. et corporalia. quorum primum a deo tamen et immediate. **Secundo** ab angelo. et tertium a celesti corpore dirigitur. nam electiones et volutes immediate a deo diriguntur dicente psalmo. cxxi. scriptura. cor regis in manu domini. et quocumque voluerit inclinabit illud. Et philosophus. deus est qui operatur in nobis et velle et perficere per bonam voluntatem. **Cognitio** vero humana intellectiva a deo mediantibus angelis ordinatur. Ea vero que ad corporalia pertinent siue sint exteriora siue interiora in visum hominis venientia a deo mediantibus angelis et celestibus corporibus dispensantur. dicit enim beatus thomas. q. dyo. c. iij. de divinis nominibus. quod corpora celestia sunt cause eorum que in hoc mundo sunt. Cum igitur homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus celestibus. sed et intellectum vero sub angelis. secundum voluntatem autem sub deo. potest contingere aliquid propter intentionem hominis. quod tamen est secundum ordinem celestium corporum vel dispositionem angelorum vel etiam dei. **Tercio** notandum quod nihil prohibet quod etiam aliquis homo habeat ex impressione corporis celestis aliquam efficaciam in aliquibus corporalibus fatiendis quam alius non habeat. puta medicus

in sanando. et agricola in plantando. et miles in expugnando. hæc etiã efficaciam multo perfectius deus hominibus largitur ad sua opa efficaciter exequenda. hæc tho. unde wilh. in de vniuerso dicit. qd per experientiam habetur.

Si meretrix mittitur plantare oliuam non efficitur fructifera. que tamen per castam plantata fructifera efficitur. Ad utendum tamẽ h dicit tho. qd prefata corporis dispositio et etiã angeli persuasio non necessit homines ad eligendum qui liber est. pot enim homo non sequi inclinationem qualitatis corporalis et angeli persuasionẽ. Quarto nõn dum. qd aliquod bonum potest accidere homini et preter intentionem propriam. et preter inclinationem celestium corporum. et preter angelorum illuminationem. nõ aut preter diuinã providentiam que est factiua et gubernatiua cuiuslibet entis. unde respectu dei simplicitẽ nihil dicitur: nec potest eẽ a casu vel a fortuna. sed respectu nostre vel angelice nature. ¶ **Q**uestio. xxxvi. vtrũ vel quõ differt aliquẽ eẽ bonum natũ vel male. bonum fortunatum vel male. bene gubernatum et bene custoditũ. Rõndet tho. ibidem. q. lxxx. Ex dispositioe relicta a corpore celesti in corpore nostro dicitur aliquis

non solum bonum fortunatum. aut male. sed etiã bonum natus. scõ; vèd qd ab angelo illuminatur dicitur bonum custoditũ. **S**; scõ; qd a bono in bonum inclinatur dicitur bene gubernatus. Et quõ aliqẽ ex impressione celestium corporum inclinatur ad aliqẽ electiones sibi utiles quaz tñ utilitatẽ propria ratione nõ cognouit. Et cũ hõ ex lumie intellectualiũ substantiarũ illuminatur ei? intellectus ad eadẽ agẽda et ex diuina operacõe inclinatur ei? voluntas ad eligendum aliqđ sibi utile cui? rationem ignorat dicitur bene fortunatus. Et eõtraio male fortunatus quãdõ ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur sicut de quodam dicitur iere. xxii. **S**cribe istum sterile virũ qui in diebus suis non prosperabitur. ¶ **Q**uestio ff. xxxvij. vtrũ hõ possit eẽ bonum fortunatum vniuersalitẽ. id eẽ ut aliqẽ hãat in natura sua aliqua dispositioem ut eligat semp. vel ut in pluribus aliqđ quib? diuersa sint per accens aliqđ comoda vel incomoda. **S**; tho. ibidẽ. Ex corpore celesti homo pot hãre talem impressionẽ. qd natura tñ ad vnu ordinatur. ea aut scõ; que hõi accidit bene vel male scõ; fortunam nõ sunt reducibilia in aliqđ vnum. sed sunt indetermiata et infinita. ñ. phicoz. **S**;

pōt esse q̄ ex inclinacōe celesti
 inclinetur ad eligendū aliqd̄
 cui conūgitur p accidēs aliqd̄
 comodū. et ex alia inclinacōe
 aliud. et ex tertia tertium. nō
 aut q̄ ex vna inclinacōe ad
 oia. Ex vna aut diuina dispo
 sitione pōt homo ad oia dirigi
 et h̄c thō. ¶ **Questio. xxxviii.**
 vtz per astralitate futura cog
 nosci possint qd̄ d̄mare s̄z per
 astr̄. R̄ndet thō. 2. 2. q. lxxxv.
 ar. v. ¶ **Quedam sciri pnt p cer**
to. quedam nequa q̄. queda;
ex diectura nō certitudinaliter
Certitudinaliter pnt sciri per
astronomos q̄ necessaria euei
unt p cursus celoz ut eclipses
et aspectus siderum ad inuicē
 non pnt aut sciri p sidera duo
 que subtr̄hūtur eis que p cer
 titudine sic sciri non pnt. **Pri**
mo effectus cōtingētes p acci
dēs. siue in rebz humanis. siue
in naturalibz. sicut sūt euetus
fortunti et casuales. quia ex vi
metaphicē. ens p accidēs non
h̄z causā et precipue naturalē
cuiusmōi est virtus celestiu cor
porum. Secūdo meri actus li
bei arbitrij qd̄ est facultas vo
lūtatis et racōis sicut sūt futu
ra opa hoim solū a libero arbi
trio depēdentia. q̄ nullum cor
p̄ pōt sic directe imp̄mere in
rem incorporeā qualis est vo
lūtatis et intellectus Istis ergo

duobus modis ex astris d̄ma
 re est sup̄sticōsum et illicitum.
 possunt tñ corpora celestia ad
 hoc incliare li. ar. dispositiōe in
 q̄tum imp̄munt in corp̄ hu
 manum et p oīs in vires sensi
 tias que sūt actus corporaliū
 organozū q̄ inclināt ad hūa
 nos actus. q̄ tñ vires sensitie
 obediūt racōi. Ex. iij. de aia et
 a. ethicoz ideo nulla necitas
 ex hoc libero arbitrio impo
 nitur. sed oīra inclinacōnem cele
 stiū corporū homo pōt per ra
 cōem operari. **Si q̄s vero vta**
tur cōsideracōne astroz ad p̄
cognoscendū futura que ex ce
lestibz causātur corporibz. pu
ta ficcitates et pluuias et alia
huiusmōi. nō est diuina cō su
persticōsa et illicita h̄c de thō.
 Dicit ec̄ d̄ns alb. sup. iij. c. de
 di. no. q̄ inferiora nō possunt
 in superioribz cognosci certitu
 dinaliter. sed tñ diecturaliter
 Et adducit ad hoc. ptholome
 um **Aristo.** et auicēnā multis
 racōibus. ¶ **Questio. xxxix. v v**
 vnde ergo prouēit q̄ astrolo
 gi ex cōsideracōne astroz fre
 quēter vera pronunciat etiam
 in hijs que pertinet ad huma
 nos actus. **R. thō. 2. 2. q. xc. v.**
ar. v. hoc cōtingit dupliciter
Vno qd̄ mō q̄ plures hoim
passiōes corpales sequūtur et
ideo actus eoz disponuntur

ut in plurib; scdm inclinacōes
 celestū corporum. pauci autē
 sunt id est soli sapiētes qui ra
 cōe huiusmōi inclinacōes mo
 derentur. Et ideo astrologi in
 multis vera pronūciant. a pre
 cipue in cōmūib; euentib; q̄
 dependēt ex multitudine ac.
 Alio mō ppter demones se im
 miscētēs. vnde aug⁹. dicit i. ij.
 super gen. ad lram. fatendum
 est quādo a mathematicis vā
 dicūtur instīctū quodam oc
 cultissimo dici quod nescientes
 hūane mētes patiūtur. quod
 cū ad decipiendos hōies sit spi
 rituū immūdozū ⁊ seductorū
 operacō est quib; quedam ve
 ra de tpalibus rebus nosse pro
 mittunt. vñ cōcludit. Qua ppe
 bono cristiano siue mathema
 tici siue quilibet impie diuinā
 cium a maxime dicētes vera ca
 uendi sunt. ne consortio demo
 niozum animam deceptam pa
 cto quodā societatis irretiant
 xx **Q**uestio. xl. vtz licitum sit
 coniecturare futura p auguria
 a per aliozum animalū motū
 seu voces. vel gestus. Augures
 aut sūt dicit phidrus vbi pri⁹
 quī p vlatu auū ⁊ voces in
 tendunt aliqua signa rerū. vel
 obseruacōnes improuisas ho
 mimibus occurrentes. quī ⁊ au
 spices dicūtur. Auruspices tñ
 ppe qui oculis a visu. Auspi

ces vtro qui auditu et ex voce
 cōiecturant. Rñdet tho. ibid; ⁊
 q̄ sic. Sub distinctōe tamen
 Nam cū bruta animalia nō ha
 beat nisi animā sensitīam cui⁹
 omnes potētie sunt actus cor
 poraliū organozum. ideo s̄bia
 cet eorum anima dispoīcōi cō
 tinētium corporum ⁊ p̄modia
 liter celestū corporum. Et ideo
 nihil phibet aliquas eozū ope
 racōes esse futurorū signa. in
 q̄tum conformātur dispoīci
 omibus corporum celestium a
 aeris continētis ex qua proe
 munt aliqui futuri euētus. in
 hoc tamē duo considerari opor
 tet. Primum quidem. ut huius
 modi operacōes non extendā
 tur nisi ad precognoscēda fu
 tura que causantur per motū
 celestium corporū ut supra di
 ctum est. Secundo ut non ex
 tēdātur nisi ad ea que aliqua
 liter possunt ad huiusmōi aia
 lia pertinere. Cōsequūtur eni
 animalia cognicōnem quādā
 naturalem a instīctum tripli
 citer. Vno modo per celestia
 corpora ad ea que eozum vite
 sūt necessaria. sicut sunt immu
 tacōes que sūt p pluias. ven
 tos. a alia huiusmodi. vnde si
 q̄s ex hoc q̄ cornicula frequen
 ter crocitat p̄dicat pluias; a
 to vtrū nō ē illicitū. alio mō
 instīctus huiusmōi causatur

ex causa spūali bō angelo vel
ex deo. ut patz in colūba super
xp̄m descendente luc. iij. Et in
coruo qui pauit lxliā. iij. Re.
xvij. Et in ceto qui absorbit
et eiecit ionā Jone. i. Alio mō
ex causa spūali mala. ut ex de
momibus q̄ vtūtur huiusmoi
opracōib? brutoz aialiū ad
implicādum aīas vanis opio
nibus. Et eadem racō videtur
esse de oībus alijs huiusmoi.
ois igitur huiusmoi dīmatio
si extēdat vltra illd ad quod
pōt attingere scdm ordmem
nature vl diuine prouidētie.
ē supsticōsa. et illicita lxx thō.

pp ¶ **Questio. xli.** vtrū p omen
possint futura cognosci. ē autē
scdm thō. omē verbū ex inspe
rato prolatum ex quo seq̄tur
bonum alicui? Et tūc dicitur
omē illius. Et ponitur exēplū
de rōnis querētib? locum ap
tum ut ibi manerēt et ciuitatē
edificaret. Et cū vnissent ad
locum vbi nūc est roma. vxil
larius qui ferebat vxillū pre
cedēdo. dixit illd in terra' dicēs
Stemus. qz hic optie mane
bim? et hoc verbū fuit accep
tū p omne. Rñdet thō. ibidē
Aliter est dicēdū de omne. q̄
de prefatis augurijs. qz verba
hūana que accipiūtur p omi
ne nō subduntur disposicōni
stellaz. disponūtur tñ dupli

citer. Aliqñ scdm dīnam pro
uidētiā. aliqñ vzo scdm de
momis opracōnem. scdm pri
mum modū cōiecturare est li
cītū. vnde ge deō qui in catha
logo sanctorz lxx. xi. ponitur
vzus fuit omie ex hoc qz audi
uit recitacōem et interptacōez
cuiusda; somnī ut legitur iū
dicū. vij. Et filiter lxxiezer ser
u? abrahā. ut legitur gen. xxi
iij. Sed ge deō obsezuauit re
citacōez et expōsicōem somnī
accipiens eadem p omne q̄
si ordinata ad sui instructōez
a diuina prouidētia. et filiter
lxxiezer attēdit verba puelle
oracōe pmissa ad deū lxx lxx.
Secūdo modo cōiecturare ē
illicitū quo mō receperit omē
serui benedab regis syrie. qui
audiētes ab ore regis isrl. ac
hap. hoc vic; verbū. si adhuc
vuit. frater meus ē. acceperūt
p omne. et festinantes rapue
rūt verbū ex ore ei? atq; dire
rūt. frater tu? benedab vuit
iij. re. xx. ¶ **Questio. xliij.** vtrū 33
ex arte phisonomie dīmare li
cītū sit. id ē ex disposicōe mē
broz hōis oiecturare de mori
b? hōim. respō. alb. li. i. de am
malib; tractatu. ij. qz sic. dū mo
do caute fiat. vic; solū de natua
oiecturaliter. sed de morib? et
electōib; non diffinitē iudi
cādo. et ad hoc plures allegat

phos. vbi nōt p̄mo q̄ phiso-
nomia est sciētia dōcēs diuina
re. id ē coniectuāre de affectib⁹
hominū per phisicas for̄s mē-
brorum. **S**ecundo nōt q̄ ex
multis que sunt in homine ac-
cipitur coniectura illa **P**rimo
ex sāguine siue hūore. q̄ ex ta-
lib⁹ passionatur faciliter hō a-
fficit. humore vicē quadru-
plici. sāguineo. melancolico.
coleico. et flegmatico. **S**ecūdo
ex sexu masculinitatis et feminei-
tatis. **T**ercō ex oculis capillis.
auribus. fatie. et alijs mēbris
partētib⁹. p̄pter quod p̄tholo-
meus dicit diuinare melius ex
stellis secundis et veri⁹. **S**tel-
las secūdas vocans figuras et
accidētia inuenta in rebus phi-
sicas. que a stellis superioribus
imp̄ssa materie scimus. sed supe-
riores stelle aliquādo nihil im-
primūt. licet in eis non deficiat.
sed in materia inferioris indispo-
sita. **T**ercō notat q̄ nihil pre-
fatorum necessitat voluntatem.
vnde nullus diffinitie iudican-
dus est ex talibus malus esse.
nisi manifestū sit suū malū. licē
prefata aliquādo inclinent aut
signēt inclinacōnem affectus
Dñ p̄ tria potest quis contra
talia operari. **P**rimo per hoc q̄
mēbrum quod inspicitur. ē for-
te signū p̄ accidēs infirmitatis
alicui⁹ et non nature. **S**ecūdo

p̄ liberū arbitriū quo ut phis-
in. iij. ethicorū dicit. **S**um⁹ dñi
nostraz actōnū. **T**ercō p̄ ha-
bitum virtutis vel osuetudinē.
vñ aīstoteles refert discipulos
p̄p̄ocratis eiusdē faciem optie
depictam obtulisse philemōi
optio phisonomo. quā iudica-
uit illud eē viri luxuriosi et de-
ceptoris p̄dolū. quod cū indig-
nāter p̄p̄ocrati retulissent. sñ
dicit vere iudicauit. quia ad hęc
naturā inclinauit. **S**i ill⁹ q̄
natura nō dedit. amor virtutū
et phie cōtulit. scz cōtinētā. et fi-
dem. hęc de alb. **C**ertū aut est
q̄ gr̄apl⁹ valet q̄ oia antedi-
cta. vnde deuoti viri min⁹ alijs
sūt iudicādi. vñ artē p̄fatā ap-
probat salomō p̄. xvij. **I**n fa-
cie prudentis luget sapia. oculi
stultorū in simb⁹ terre **E**t ecē.
xix. **E**x visu cognoscitur vir. et
ab occurſu faciei cognoscitur
sensatus. **S**ed iudicia vitas
vitare iubet. cū iudeis ait Joh.
vij. **N**olite iudicare scō; fatie.
sed iustum iudicium iudicate.
Questio. xliij. vtrū aliq̄ v²²
ra sciētia p̄ artem notoriam po-
ssit acquiri. **E**st autem ars no-
toria. quedam obseruantia q̄
p̄ ieiunia. abstinentias. et oratio-
nes verbales cū inspectōe qua-
rundam figuraz seu caractēz
ac prolatione verborum igno-
torum et similium quis sciētia

adipisci molitur. **R.** thōs. 22.
 .q. x. c. vi. ar. i. q. ars notoria
 illicita et inefficax est. et ideo pe
 nitus repudianda et fugienda a
 xpiano. **Primum** probat. qz vti
 tur ignotis caracteibus et vr
 bis ut. q. xxvi. dictū ē. vñ super
 vacuis signis vtens. tacita de
 monum pacta h3. **Secundū**
 patz. qz null? demō intellectū
 hōis illuminare pōt. quem ex ob
 stinacōe obtenebrare intēdit
 semp ut docet thō. i. pte. **Ac** qsi
 cō aut scie et sapiencie fit p illu
 minacōez. vnde ut aug9. dicit
 .x. li. de ci. dei. etiā teste prophē
 tio pho. demonū opacoibus
 et obseruacijs et purgacōibz
 aia nec diuinam. nec vrā scie
 tiam adipiscitur. **Tertū** patz
 ex aug9. li. ij. de doctrina xpia
 na. **Eadem** racōne sicut de sup
 sticōibz ceteris qz ibi iproat
 ¶ **Questio. xliij.** vtz saliato
 res peccent iudicantes in suis
 cōiecturis. **Sūt** enim saliato
 res ut dicit yfīs. li. viii. et hō.
 sic dicti. qz dum eis mēbrozum
 quecumqz partes salierit. ali
 quid sibi exinde prosperum.
 seu triste significare p̄dicunt.
 Rñdet idē ibidem qz sic. **Idē**
 ex questioibus .xxiiij. et .xxvi.
 patz. vnde occludit ex supra di
 ctis oibus yfīs. qz in hīs om
 nibus ars demonū ex quadaz
 pestifera societate hōim et ange

lorū malorū exorta est. vnde
 et cūcta vitanda sūt xpiano. et
 omni penitus execracōne repu
 dianda atqz damnanda hec
 yfīs. ¶ **Questio. xlv.** vtz ne 99
 licitū sit dies. annos. obseruare
 aut menses. ad exeundū de do
 mo p itinera. ad induēdum no
 uas vestes. et ad faciendū simi
 lia. p habēda prosperitate. et vi
 tanda aduersitate. **Rñdet** tex
 tus. xxvi. q. vi. nō licet. et sequē
 tibz multis auctoitatibz sum
 morū pōtificum et aug9. qz nō.
 vnde ibi improbant obserua
 tores kalendaz ianuarij sub
 ritu paganorū vicz. ne aliqd
 pl? noui fiat ppter annum no
 uum. ne mense cū epulis parē
 tur vel lāpadibus. ne p vicos
 et plateas chori ducatur. nec
 cauciones fiant. **Et** tales ana
 thema sūt qui faciūt. **Itē** in alio
 .c. dicitur. nō obseruetis dies
 qui dicuntur egyptiaci glō.
 quos egyptij inuenerūt. ut q
 aliqd opus in die tali incho
 ret. malum haberet exitū. **Tñ**
 ex antiq̄tate ecclesia sigt hos
 dies in kalēdarijs suis. **hxc** ibi
 vnde aug9. in enchiridion. et
 ibidē in decreto habetur. quis
 existimarz qmagnū pccm sic
 dies obseruare. et menses. et an
 nos. et tēpora. sicut obseruant
 qui certis diebus. siue annis. si
 ue mensibus. volunt vel nolūt

inchoat aliqd eo qd fm varias
doctrinas hōim fausta vel infau
sta existimāt tempa nisi huius
mali magnitudinem ex tōre apli
pēsarem? qui de talib; ait Nūc
cognouistis deū. ymo cogniti
estis a deo quō oūtimini iterū
ad infirma et egena elementa
quibus denuo seruire vultis.
dies obseruatis et mēses. et tem
pora. et ānos. Tīmeo vobis ne for
te sine causa laboraueri in vob
Tūc bñ. obfuarē quis pōt tpa
quādo luna ē incerta quota p
secādis lignis ut diuini dūret
et min⁹ a vermibus rodantur.
Sic de pomoz colligēdis fru
ctib; et de similib; que ex natu
rali phia vel ex arte autētica. si
ne supsticōmibus seruari debēt
vel possunt. .:

Capitulū. xij.

Nono phibetur in co
lēdo vnū deū supbia q̄
quis rēnuīt deo obedi
re. sicut hūilitate deū reuerem
debite. vbi primo vidēdū erit.
quid sit supbia. quō. differat
ab inani glōria. et q̄ detestabi
le vitii sit. Secūdo que sint ei⁹
spēs. Tercō quādo sit in oīle pec
catū. et de ei⁹ remedijs. Cir pri
mū nōndum scdm thō. 2. 2. q. 4.
Clxij. et questionibus de malo
q̄stione de supbia. Qd supbia
est cōtemptus dei. vel supioris.
vel nolle obedire talū p̄ceptis

Et hoc est forle et principale.
Sed materiale est audax seu
p̄suptuosus appetitus et inor
dinatus pprie excellentie d̄z p̄
mo cōtemptus. **U**bi nō q̄ b
tunc fm thō. 2. 2. q. clxxvi. ar
ti. ix. aliq̄s cōmittit vel trāsgre
ditur aliquid ex cōtemptu. qm̄
volūtas eius rennuīt subici oē
dīnācōm legis vel regule. et ex
hoc p̄cedit ad faciēdum oīra
legem vel regulā. Quādo autē
ecōtra p̄pter aliquā particula
rem causā. puta cōcupiscētiā.
vel irā. vel desiderū cuiuscūq;
alteri⁹ rei iducitur ad aliquid
faciēdū oīra statuta legis. vel
regule. nō peccat ex cōtemptu.
sed ex aliq̄ alia causa. etia; et si
frequēter ex eadē causa vel alia
sibi peccatū iteret. frequēcia tñ
dispositiōe in ducit ad cōtemptū
Nam scd; bern. Cōtempt⁹ est
tumor supbie. d̄z cōsequenter
in descripcōe supbie. nolle obe
dire. quod declarat cōtemptū.
id est rēnuere obedire. Est enī
trāsgressiō p̄cepti. effect⁹ ex rei
oē supbie. q̄ ē in oī mōrli pecca
to. S; cōtemptus p̄cepti ē interi
oē act⁹. et nō est in oī peccō mōr
li. qz quedā sūt ex ignorantia.
alia ex fragilitate. s; supbia ex
qdā malitia. d̄z vel supioris. qz
quēlib; dēm⁹ supiorē arbitrari
ut postea dicet. d̄z appetit⁹ au
dax. qz supbia est in irascibili